

Mellom tradisjon og pluralisme

På oppdrag fra Høgskolen for diakoni og sykepleie har Agderforskning gjennomført en spørreundersøkelse blant studenter og lærere om deres forhold til tro og kristenliv, holdninger til enkelte kirke- og samfunnsspørsmål og til dilemmaer og situasjoner knyttet til deres rolle som yrkesutøvere. Undersøkelsen er utformet slik at den kan sammenlignes med religionsundersøkelsene som Norsk Samfunnsvitenskapelige datatjeneste foretok i 1991 og 1998. Undersøkelsen er ledet av Anne Halvorsen, men Pål Repstad har også vært med.

.....
OLAV FANUELSEN

Hovedkonklusjonene

Høgskolen har her gjort et viktig kartleggingsarbeid. Konklusjonene bekrefter det man sannsynligvis lenge har ant, nemlig at så vel blant studenter som blant lærere hersker det den samme pluralisme som ellers

i samfunnet. Likevel er det en gruppe som skiller seg ut som mer konservative enn de øvrige, og som er mer konservative enn unge i samme aldersgruppe generelt og befolkningen som helhet. 28% av studentene er regelmessig aktive i religiøse, kollektive sammenhenger. Dette er, heter det, vesentlig mer enn de 10% av befolkningen som er det, og i særdeleshet mer enn unge generelt. Andelen av religiøst aktive er enda høyere blant lærerne enn studentene. 49% deltar månedlig eller oftere på gudstjenester eller møter. Lærerne har et mindre bokstavtro bibelsyn enn studentene, og flere ansatte enn studenter tror på Gud som en energi eller kraft.

Totalt sett konkluderer undersøkelsen med at religion, det vil si kristen tro, har større betydning i miljøet på HDS enn i samfunnet ellers. Det er vel grunn til å tro at tilsvarende resultater vil finnes ved andre diakonale høgskoler. Undersøkelsen bør leses i sin helhet, men allerede de generelle resultater og konklusjoner vil nødvendigvis fremkalle en rekke spørsmål.

Tilleggsvilkår blir en umulighet

Det første en tenker på er at disse resultatene forklarer hvorfor spørsmålet om de såkalte tilleggsvilkårene blir påtrengende og hvorfor det har vært et sterkt press for å få fjerne

dem.

Dette er kravet om at studentene skal bekjenne kristen tro for å bli tatt opp, et krav som har blitt forlatt ved de fleste av skolene ved dette skoleårets opptak. Kravet har tidligere blitt sett på som en forutsetning for opptak, fordi utdanningen var en utdanning til en eller annen form for diakonal tjeneste, og diakoni har man teologisk forklart som en frukt av det enkelte menneskets tro, enten tjenesten ble forstått individuelt som en tjeneste i kirke eller samfunn, eller mer spesielt som institusjonell kirkelig tjeneste. Spørsmålet blir nå hva en slik målsetningslogikk skal erstattes med. Hva blir nå egentlig målet med disse skolene og deres undervisning?

Kryssende forventninger

Resultatene av undersøkelsen kan sikkert også i noen grad peke på at det med nødvendighet må oppstå kryssende forventninger blant ulike studentgrupper i denne type skoler. Dels har man med studenter å gjøre som kommer til skolen med en klar forventning om at skolen skal ha en klar kristen profil, der fag og tro er godt integrert, og dels har man en stor gruppe å gjøre som er fornøyd med et godt faglig opplegg, men ellers er tilfreds med en åpen verdimelessig profil. Dette må stille store krav til så vel pedagogikk som innhold. Spesielt fordi det jo her ikke dreier seg om mindre nyanser i synet

Mellom tradisjon og pluralisme

på enkeltspørsmål som det i dag er noe ulike oppfatninger av i kirken, men om aktiv tilslutning til kristen tro. Mangfold og pluralisme kan som kjent være både en styrke og svakhet. I tillegg kommer også spørsmålet om hva diakoni egentlig er, og hvor generelt diakonien kan defineres. Hva det diakonale egentlig består i når mangfold og pluralisme blir varemerket, blir nok en stor utfordring å svare på.

Spørsmålet blir også hvilke strategier skolene utvikler for å møte denne situasjonen. Stort sett foreligger vel tre ulike alternativer. Dels er det nok en del som kunne tenke seg å komme tilbake til "det gamle utgangspunktet", og dels vil nok en del prinsipielt sett ha vanskelig med å se hva som er så annerledes med disse skolene, bortsett fra at de er private høyskoler. En siste gruppe vil nok mer aktivt gå løs på situasjonen og forsøke å utforme et alternativ, uten å forsøke å vende tilbake til det opprinnelige.

Tilbake til tradisjonene

Stilt overfor mangfold og pluralisme kan én strategi være å arbeide for å komme tilbake til en situasjon med enhetlighet. Det ville måtte bety strengere opptakskrav og en strammere ansettelsespolitikk. Skal man gi en helse- og sosialfaglig utdanning som også er en diakoniutdanning i mer tradisjonell "snever" betydning,

må forutsetningen være tilstede for at dette lykkes så vel blant studentene som blant de ansatte. Da vil man måtte kunne regne med at studentenes tro utgjorde en form for kompetanse som skulle utbygges og integreres med de faglige elementer i studiet. For alle ansatte ville troen være et premiss og en kompetanse som satte dem i stand til å beherske tverrfaglighet og flerfaglighet. Ikke minst de aspekter som går på teologi og diakoni. Å stille slike krav i dag synes å være mer eller mindre urealistiske. Det dreier seg om store studentkull og det dreier seg om store høyskoler som hver har mellom 50 og 100 ansatte. Spørsmålet er om det i det hele tatt er realistisk å snu de siste 20-30 års utvikling?

Likhet som ideal

Man vil også muligens finne noen som mener at de diakonale skolene bør bli mest mulig like de offentlige skolene. Begrunnelsen kan variere, dels fordi diakonisynet har en mer allmenn karakter, og dels fordi man tenker pragmatisk og hensiktsmessig i konkurransen med de offentlige skolene. Det synes imidlertid å være få som rendyrker en slik linje. På en eller annen måte har man en oppfatning av at de diakonale skolene skal være annerledes. Det skorter heller på mulighetene så vel faglig som pedagogisk.

En tredje vei

Mye tyder derfor på at disse skolene må arbeide seg fram til en ny identitet, eller en fornyelse av den gamle. På tross av pluralisme og mangfold må det særegne og det spesifikke diakonale bli tydelig. Dette innebærer et stykke faglig arbeid og det innebærer en gjennomtenkt pedagogikk. Det såkalte "diakonale" må tydeliggjøres i utdanningsprogrammene og man må ha en kvalifisert lærerstab som kan stå i en tverrfaglig dialog med ulike grupper studenter. Da blir det ikke nok med et generelt kristent engasjement, men å ha et visst nivå av diakonifaglig kompetanse tilstede på lærersiden i alle ledd av utdanningen. Da vil fokus måtte flyttes noe fra studentenes utgangspunkt til skolens bidrag i utdanningsprosessen, et bidrag som i større grad enn tidligere kan møte mangfold og pluralisme i en faglig utveksling og refleksjon. Høgskolen for diakoni og sykepleie har her gått foran for å kartlegge den aktuelle situasjonen. Det er nødvendig og riktig og det skal bli spennende å se hvilke konsekvenser som trekkes av resultatene.